

ХУЛОСАИ
шурои диссертатсионии 6D.KOA-099-и назди
Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни
барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илм

Парвандаи аттестатсионии № _____
Қарори шурои диссертатсионӣ аз 24.04.2026, №10

Барои сазовор донистани Ғафурзода Гулзода Маҳкам, шаҳрванди Ҷумҳурии Тоҷикистон ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ

Диссертатсияи Ғафурзода Гулзода Маҳкам дар мавзӯи «Хусусиятҳои адабӣ-бадеии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон» барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) бо протоколи №26, аз 16-уми феввали соли 2026 дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-099-и назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни (734003, шаҳри Душанбе, хиёбони Рӯдакӣ, 121; фармоиши Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми майи соли 2025, таҳти №206/шд) ба ҳимоя қабул гардидааст.

Ғафурзода Гулзода Маҳкам 04-уми апрели соли 1985 дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таваллуд шудааст.

Дар ҷараёни омода намудани диссертатсия Ғафурзода Г.М. унвонҷӯи кафедраи назария ва таърихи адабиёти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни ба шумор мерафт.

Ғафурзода Г.М. соли 2017 аз рӯи ихтисоси таҳсилоти ибтидоӣ – забон ва адабиёти тоҷик ба Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни дохил шуда, онро соли 2020 хатм намуд. Пас аз хатми донишгоҳи номбурда ба сифати унвонҷӯи кафедраи назария ва таърихи адабиёт қабул гардида, рисолаи илмӣ худро ба анҷом расонидааст.

Довталаби дараҷаи илмӣ бо фармоиши ректори Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни аз 27.11.2020, №636-ОД ба ҳайси унвонҷӯи кафедраи назария ва таърихи адабиёти донишгоҳи мазкур қабул карда шудааст.

Мавзӯи диссертатсия дар шурои олимони Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни, аз 26-уми декабри соли 2020, қарори №5/7.12 тасдиқ шудааст.

Диссертатсия дар кафедраи назария ва таърихи адабиёти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни иҷро шудааст.

Роҳбари илмӣ довталаби дараҷаи илмӣ Ғафурзода Гулзода Маҳкам – номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи назария ва таърихи адабиёти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни, Шоев Абдуҳамид Абдунабиевич мебошад.

Муқарризони расмӣ:

– **Нурзод Нуралӣ Нор** – доктори илмҳои филологӣ, профессор, директори Институти илмӣ-тадқиқотии илмҳои ҷомеашиносии Муассисаи давлатии таълимии «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров»;

– **Раҳмонов Маҳмурод Бегмуратович** – номзади илмҳои филологӣ, муаллими калони кафедраи забони тоҷикии Донишгоҳи давлатии Бохтар ба номи Носири Хусрав.

Муассисаи пешбар: Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода дар тақризи мусбати худ, ки аз ҷониби раиси ҷаласа – доктори илмҳои филологӣ, профессор, мудирӣ кафедраи назария ва таърихи адабиёт Салими Хатлонӣ, эксперт – номзади илмҳои филологӣ, профессори кафедраи назария ва таърихи адабиёт Шамсов Нурмад Сирочович, котиби илмӣ ҷаласа – номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи назария ва таърихи адабиёти Донишгоҳи мазкур Боев Шавкат Элмуродович пешниҳод шудааст ва бо имзою муҳри ректори Донишгоҳи байналмилалӣ забонҳои хориҷии Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода, доктори илмҳои филологӣ, профессор Гулназарзода Жило Бурӣ тасдиқ шудааст, қайд мешавад, ки диссертатсияи Ғафурзода Гулзода Маҳкам дар мавзуи «Хусусиятҳои адабӣ-бадеии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон» бахшида шудааст, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқ буда, муаллифи он ба дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯйи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) сазовор мебошад.

Муқарризон ва муассисаи пешбар бо дарназардошти муқаррароти бандҳои 67-70 ва 74-75-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30-юми июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, интиҳоб ва таъин гардидаанд. Интиҳоби муқарризони расмӣ ва муассисаи пешбар ба он асоснок мегардад, ки онҳо мутахассисони бевоситаи соҳаи адабиётшиносӣ буда, дар қорҳои илмӣ таҳқиқоти фаъолро иштирок менамоянд ва дар ин самт асару мақолаҳои зиёде таълиф кардаанд, ки мазмуну муҳтавои онҳо ба мавзуи диссертатсияи мазкур иртиботдоранд.

Довталаби дараҷаи илмӣ доир ба мавзуи диссертатсия 7 мақолаи илмӣ ба нашр расонидааст, ки аз ин шумора 6-тоаш дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷоп расидаанд. Маводди интишоргардида нуктаҳои асосӣ, натиҷаҳо ва мазмунҳои диссертатсияро инъикос намуда, саҳми шахсии муаллифро собит менамоянд.

I. Таълифоти муаллиф дар маҷаллаҳои илмӣ тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон:

[1-М]. Ғафурова, Г.М. Нақши қофия ва радиф дар ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон [Матн] / Г.М. Ғафурова // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ.

Нашрияти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни. – Душанбе, 2021. – №5 (94). – С.210-215. ISSN 2219-5408.

[2-М]. Ғафурова, Г.М. Хусусиятҳои бадеӣ-ғоявии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон [Матн] / Г.М. Ғафурова // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Нашрияти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни. – Душанбе, 2024. – №1 (108). – С.165-171. ISSN 2219-5408.

[3-М]. Ғафурова, Г.М. Вижагиҳои вазни ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон [Матн] / Г.М. Ғафурова // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Нашрияти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни. – Душанбе, 2024. – №2 (109). – С.157-163. ISSN 2219-5408.

[4-М]. Ғафурова, Г.М. Жанр ва устухонбандии ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон [Матн] / Г.М. Ғафурова // Паёми Донишгоҳи омӯзгорӣ. Нашрияти Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни. – Душанбе, 2025. – №5 (118). – С.229-237. ISSN 2219-5408.

II. Мақолаҳои муаллиф дар конференсия, маҷмуа ва нашриҳои дигари илмӣ:

[5-М]. Ғафурова, Г.М. Ашъори кӯдаконаи Алӣ Бобочон дар замони истиқлол [Матн] / Г.М. Ғафурова // Маводди конференсияи илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Соҳиб Табаров ва проблемаи омӯзиши адабиёти тоҷикии садаи XX». – Душанбе: ДДОТ ба номи С.Айни, 2024. – С.98-109. ISSN 978-99985-33-24-0.

[6-М]. Ғафурова, Г.М. Забону сабки ашъори кӯдаконаи Алӣ Бобочон [Матн] / Г.М. Ғафурова // Маводди конференсияи илмӣ-назариявии ҷумҳуриявӣ таҳти унвони «Масъалаҳои мубрами забоншиносӣ, тарҷума ва методикаи таълими забонҳои хориҷӣ». – Душанбе: ДДОТ ба номи С.Айни, 2024. – С.13-16. ISSN 978-99985-810-2-9.

[7-М]. Ғафурова, Г.М. Алӣ Бобочон ҳаёт ва фаъолияти ӯ [Матн] / Г.М. Ғафурова // Маводди конференсияи илмӣ-амалии байналмилалӣ таҳти унвони «Масъалаҳои мубрами забоншиносӣ, тарҷумашиносӣ ва усулҳои таълими забонҳои хориҷӣ дар замони муосир». – Душанбе: ДДОТ ба номи С.Айни, 2024. – С.110-112. ISSN 978-99985-33-21-9.

Ба автореферати диссертатсия аз муассиса ва муҳаққиқони зерин тақризҳо ба шурои диссертатсионӣ ворид шудаанд:

1. Тақризи Ашурова Нодира Ҷумъаевна – доктори илмҳои филологӣ, профессори кафедраи адабиёти тоҷики Донишгоҳи давлатии Кӯлоб ба номи Абуабдуллоҳи Рӯдакӣ мусбат буда, диссертатсияи Ғафурзода Гулзода Маҳкамро қори илмӣ анҷомёфта меҳисобад ва дар он эроду пешниҳодҳои зеринро манзур намудааст:

– ҳуб, мебуд, ки барои нишон додани басомади авзони ашъори Алӣ Бобочон ҷадвал сохта мешуд;

– дар саҳифаҳои ҷудогонаи автореферат ғалаҳои китобат, техникаи дида мешавад.

2. Тақризи Маликшозода Шохбегим Хайрулло – номзади илмҳои филологӣ, дотсент, директори Маркази омӯзишӣ ва дастгирии занони роҳбарикунанда ва болаёқати Академияи идоракунии давлатии назди

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон низ мусбат буда, таҳқиқоти диссертатсионии диссертантро аз нигоҳи илмӣ пуарарзиш муаррифӣ намудааст ва нуктаҳои зеринро барои беҳтар шудани сифати рисола пешниҳод кардааст:

- агар фасли забон ва сабки баёни ашъори Алӣ Бобочон алоҳида баррасӣ мегардид, натиҷаҳо боз ҳам беҳтар мешуданд;

- дар дохили нохунак нагирифтани калимаҳои қофияшудаи «Назира-Мунира; хушнуд-менабуд; омад-даромад; ларзонд-резонд» (сах.21);

- навиштани истилоҳи «аруз» бо садоноки дарози «ӯ» (сах. 20, 21, 28).

3. Тақризи Бобомаллаев Илҳомҷон Ҷанобович – номзади илмҳои филологӣ, дотсенти кафедраи назария ва адабиёти навини форсии тоҷикии факултети филологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон низ мусбат буда, рисолаи диссертант Ғафурзода Гулзодаро қори илмии анҷомёфта меҳисобад ва дар он эродҳои зеринро пешниҳод кардааст:

- дар қисмати дараҷаи таҳқиқи мавзӯи илмӣ масъалаҳои ҳалношудаи эҷодиёти Алӣ Бобочон баён гардида, дурнамои таҳқиқи мавзӯ ва масоили марбут ба осори адиб мушаххас мегардид, ба қори таҳқиқӣ хусну аҳаммияти бештар мебахшид (с. 5);

- дар автореферати диссертатсия мухтассоти қофия ва радиф бо мисолҳо таъин ва мушаххас мегардиданд, беҳтар буд (с. 21-22);

- дар саҳифаҳои гуногуни автореферати диссертатсия ғалатҳои техникӣ ва имлоӣ ба назар мерасанд (с. 14, 19, 32, 41, 43).

4. Тақризи Беҳрӯзи Забеҳулло Саидхоҷа – номзади илмҳои филологӣ, мудири шуъбаи адабиёти муосири Институти забон ва адабиёти ба номи Рӯдакии Академияи миллии илмҳои Тоҷикистон низ мусбат буда, рисолаи диссертант Ғафурзода Гулзодаро қори илмии анҷомёфта меҳисобад ва дар он эродҳои зеринро пешниҳод намудааст:

- хуб мешуд, дар диссертатсия ба ҷанбаҳои тарбиявӣ ва эстетикӣ ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон низ фасле дар таҳқиқ ҷудо мегардид;

- сарфи назар кардани имлои калимаҳои мушаддад, аз ҷумла дар калима «маводд» (сах. 5, 7, 8).

Шурои диссертатсионӣ қайд менамояд, ки аз тарафи довталаби дараҷаи илмӣ дар асоси иҷро кардани таҳқиқоти илмӣ:

- таҳқиқи унвонҷӯ Ғафурзода Гулзодаро Маҳкам бар пояи сарчашмаҳои адабӣ, асарҳои таҳқиқотӣ, фарҳангномаҳои соҳавӣ, қомусҳо устувор буда, дар ин доира вай ашъори бачагонаи Алӣ Бобочонро паҷуҳиш ва ғайолиятҳои адабию ҷамъиятии ӯро **мушаххас намудааст.**

- диссертант бо таъя ба равишҳои маъмули адабиётшиносӣ муваффақиятҳои суҳанварии Алӣ Бобочонро муаррифӣ карда, дар ин зимн мероси шоир ва дастовардҳои адабии ӯро дар шеъри бачагонаи тоҷик **мавриди таҳлил қарор додааст.**

- диссертант дар асоси меъёрҳои нақду суҳансанҷии классикӣ ва муосир паҳлуҳои вазнӣ, бадеӣ, забонӣ ва сабки ашъори бачагонаи Алӣ Бобочонро баррасӣ намуда, вижагиҳои хунарии онҳоро **равшан сохтааст.**

– довталаби дараҷаи илмӣ Ғафурзода Гулзода Маҳкам мавзуоти ашъори бачагонаи шоир дар замони Шуравӣ ва даврони Истиқлолияти давлатии Тоҷикистон дар ҳамбастагӣ ба таҳқиқ гирифта, умумияту тафовуташонро **муаррифӣ намудааст.**

– диссертант мазмун ва мундариҷаи ашъори кӯдаконаи Алӣ Бобочонро вобаста ба синну соли кӯдакон ба таҳқиқ гирифта, дараҷаи мувофиқати онҳоро бо далелҳои муътамад **арзёбӣ ва равшан сохтааст.**

– довталаби дараҷаи илмӣ Ғафурзода Гулзода мақоми Алӣ Бобочонро бо шеърҳояш, хосса шеърҳои барои бачаҳо эҷодкардааш воқеъбинона нишон дода, дар ин зимн бадеияти каломашро **равшан таҳқиқ кардааст.**

– аз ҷониби диссертант забону сабки ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон, ниҳоят сода, фаҳмо ва равону ҷолиб **муаррифӣ гардидааст.**

– унвонҷӯ Ғафурзода Г.М. хунару истеъдод ва қобилияти адабии Алӣ Бобочон такид карда, мақоми адабии ӯро дар адабиёти бачагонаи тоҷик мушаххас ва аз диди адабиётшиносӣ **баррасӣ намудааст.**

– диссертант Алӣ Бобочонро аз адибони сермаҳсули адабиёти бачагонаи тоҷик ҳисобида, шеърӯ сухани адабии ӯ, ғояҳои олии инсонпарваронаи ашъорашро дар дили кӯдакону наврасон ва дар амалӣ шудани орзуву омоли онон ҳамчун дастури **рахнамо медонад.**

Аҳаммияти назариявии таҳқиқ бо он асоснок карда шудааст, ки масъалаҳои таҳқиқшудаи диссертатсия дар таҳқиқи рӯзгору осори адибони таҳқиқнагардидаи адабиёти бачагона чун сарчашмаи бозғамии илмӣ хизмат мекунад, дар баррасӣ ва маърифатаи равандҳои инкишофи шеъри бачагонаи тоҷик дар замони шуравӣ ва даврони Истиқлол мусоидат менамояд, ҳамчунин, дар шинохти рӯзгору осори бачагонаи Алӣ Бобочон.

Аҳаммияти натиҷаҳои бадастовардаи довталаби дараҷаи илмӣ дар амалия чунин тасдиқ карда мешаванд, аввал ин ки шахсият, мероси адабии Алӣ Бобочонро ба доираи масъалаҳои ашъори бачагонаи тоҷик муаррифӣ месозад, дуюм ин, ки дар таҳияи китобҳои дарсии адабиёти бачагона, хондани курсҳои махсус, навиштани донишномаҳои соҳавӣ барои кӯдакон мусоидат мекунад, сеюм ин, ки доир ба сабки суханварӣ ва масъалаҳои эҷоди шеъри бачагона раҳнамунсоз мебошад, чорум ин ки дастоврадҳои бачагонаи моро дар замони Шуравӣ ва даврони Истиқлол дар мисоли ашъори бачагонаи Алӣ Бобочон бозгӯӣ мекунад.

Баррасии эътимоднокии натиҷаҳои таҳқиқот нишон доданд, ки Алӣ Бобочон аз шоирони хунароманд, боистеъдод ва сермаҳсули адибони бачагонаи тоҷик ба ҳисоб меравад. Эҷодиёти гуногунжанри шоир, бо хусусиятҳои худ ба таъбу завқи кӯдакону наврасон мувофиқ эҷод гардида, ҳисси худшиносӣ, ва тарбияи ватандӯстии онҳоро таъвият медиҳад. Забони шеъри шоир сода, раван ва махсус буда, барои наврасон монетае пеш намеорад. Шоир дар эҷодиёташ ғояҳои созанда ва пешқадамро тарғиб кардааст. Ҳамаи ин нуктаҳои муҳим бо далелҳои муътамади илмӣ асоснок карда шуда, бо гузоришу нашри мақолаҳои диссертант дараҷаи эътимоднокии таҳқиқро таъвият бахшидааст.

Саҳми шахсии довталаби дарёфти дараҷаи илмӣ дар он зоҳир мешавад, ки диссертант мустақилона маводди назарӣ ва адабии диссертатсияро дар

доираи масъалаҳои дахлдори таҳқиқот ҷамъоварӣ намуда, тибқи талабот ба бобу фаслҳои мувофиқ ҷудо намуда, мавриди таҳлилу баррасӣ қарор додааст. Дар заминаи ин, диссертант ба навиштану ба таъъ расонидани силсилаи мақолаҳои илмӣ, ироаи гузориш ва маърузаҳои илмӣ, ниҳоят таълифи диссертатсия ва автореферати он даст ёфтааст. Ҳамаи инҳо саҳми довталаби дараҷаи илмиро дар таҳқиқ нишон медиҳад.

Дар ҷаласаи шурои диссертатсионии 6D.KOA-099-и назди Донишгоҳи давлатии омӯзгории Тоҷикистон ба номи Садриддин Айни аз 24-уми апрели соли 2026 дар бораи сазовор донистани Ғафурзода Гулзода Маҳкам барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои филологӣ аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) қарор қабул карда шуд.

Ҳангоми гузаронидани овоздиҳии пинҳонӣ дар шурои диссертатсионӣ аз 11 нафар 10 нафар иштирок доштанд, аз ҷумла докторони илм – мутахассисон аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.15. Адабиёти тоҷик, равобити адабӣ) 5 – нафар ва аз рӯи ихтисоси 6.2. Филология (6.2.18. Назарияи адабиёт ва сабақшиносӣ) 4 – нафар.

Аз 10 нафар аъзои иштирокдошта дар маҷлис, ки ба шуро шомил буданд, овоз доданд: тарафдор – 10 нафар, муқобил – нест, бюллетенҳои беътибор – нест.

Раиси шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои филологӣ, профессор

И.в., котиби илмӣ шурои диссертатсионӣ,
доктори илмҳои филологӣ, профессор

Салихов Шамсидин
Аслидинович

Қосимӣ Саъдӣ
Абдулқодир

Ҷ.М.

24.04.2026